

מסורת הש"ס

^(א) לקמן קח: (ג) ונחיס יא: [שם אחא א"ר אלעזר א"ר אשעזא ונצ"ל], (ג) ס"א כולה נמי בעי, (ד) נצ"ל דאמר], (ה) אבות פ"ד מ"ב, (ו) [נבאשית מ], (ז) [פ"י ה"ו], (ח) בס"א: על, (ט) בס"א: וכן, (י) [פרשת לו ס' עו], (יא) [נבאשת לעיל ה.], (יב) [נע"ע חוס' ב"ב עה. ד"ה וגו' חוס' נדה יד. ד"ה אפרקין],

תורה אור השלם

1. וק"ה לכב' למשקרת עד ארבעה עשר יום לחודש הזה וְחָטְאוּ אִתּוֹ בַּל כָּל קֹהֵל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעָרֵצִים: שמות יב ו

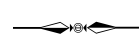
הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה פקדון פניו ובטנו כלפי:

גליון הש"ס

נבטא אמרי לה להאי גיבא. שבת קה ע"א ב"ב מז ע"ב: שם אידי ואידי בעי הסיבה. עיין תמו' הראש"ח ח"ב ס' ע"ט:

מוסף רש"י

בין הכנסות הללו. בין עניס הראשונים לנסיס אחרונים (רשב"ם קטן קצ"ה). בין שלישי לרביעי לא ישתה. מלאמי נגמרת ירושלמי למה לא ישמה כדי שלא יסתבר, דמו לא מלי למימר הלל ופריך הסם והלא כבר משוכר הוא, שמה כבר הרבה בסעודתו, ומשני יין שנתן המזון אינו משכר שלאחר המזון משכר, והיה נמי ייין שלמי המזון אינו משכר ואם רלה לשמות בין ראשון לשני ישמה, דהא לא ממעט מנא אלא צי ג' דל' (טס). מכשיר היה בן בתירא בפסח ששחטו שחרית ב"ד לשמו. והוא ליה זמנו לפיך פסול שלא לשמו, כדאמר פסח זמנו שלא לשמו פסול (נבחים יא:).

מוסף תוספות

א. ומכל מקום מייחי שפיר ראה מהא דקאמר בין הכנסות הללו אם רצה לשתות ישתה דהיינו טובא, דהא שתה כבר כוס ראשון ומה ששתה בינתיים וכוס שני יישתה אחרי כן ואם כן הוי טובא. תוס' ר"פ. ב. כיון ששתה שלא בחקונו הוברר שלא היה א' מדי' כוסות ומה ששתה עתה הוא כוס של חובה. תוס' הראש"ם.

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

בין הכוסות הללו. בין הראשון לשני: נימא קא סבר רב ששם סמוך למנחה גדולה סגן ומשום פסח.
וקסבר כרבי יהודה בן במירא דאמר כולי יומא זמן שחיטה הוא ומאי בין הערבים ערב דאתמול משכלה ערב דאתמול דהיינו משעלה עמוד השחר לערב דהאידנא משום הכי מתענה כולי יומא ואע"פ שלא היה פסח בימיו הואיל ומיתסרא בכך: לא **רב ששם איספנים.**
מעונג היה ואי הוה טעים מנפרא לא מלי למיטעם מנה למיאבון לאורתא: **עד שיסב.**
הסיבה על דא שמאל: **מנה לריכה הסיבה.**
כבני חורין שהוא זכר לגאולה: **מרור אין לריך הסיבה.**
שהוא זכר לעצדות: **שמא יקדים.**
אפרקדן קאי שמתוך שזוארו שוחה לאחוריו שיפוי כובע הסותם את פי הקנה נפתח ומתקפל למעלה והקנה פושט למעלה והמאכל נכנס לתוכו ונמנך: **הוה זגינן אצירי דהדי.**
נשעינן כל אחד על צרכי חצירו: **בשוליא דנגרי.**
תלמידו של נגר המלמדו אומנות: **ארבע כוסות.**
שלשה כנגד ג' כוסות שנאמרו בפסוק זה וכוס פרעה צדי וגו' ורביעי צרכת המזון: שאף

רשב"ם

בין הכוסות הללו. בין הראשון לשני

בין השני לשלישי ומשום דחמרא מגרר גריד ליה הוא כדמפרש ואזיל: בין שלישי לרביעי לא ישמה.
שלישי צרכת המזון דכיון דלא חיישינן עוד לגרידי ליצא לא שרינן ליה דנראה כמוסקף על ארבעה כוסות. ובגמרת ירושלמי^(א) נמצא למה כדי שלא יסתבר דמו לא חזי למיגמר הלילה ופריך התם הלא כבר משוכר הוא שהרי שמה הרבה בסעודתו ומשני יין שנתן המזון לא משכר שלאחר המזון משכר: **נימא קסבר רב ששם סמוך למנחה גדולה סגן ומשום פסח.**
וקסבר לה בשחיטת פסח כר' יהודה בן במירא דאמר כוליה יומא זמן שחיטה הוא ומאי בין הערבים דמתב צפסח בין ערב דהאידנא לערב דאתמול משכלה ערב דאתמול דהיינו משעלה עמוד השחר לערב דהאידנא משום הכי מתענה כוליה יומא ואע"פ שלא היה פסח בימיו הואיל ואיתסר איתסר: ואי טעם מידי **בנפרא.**
לא מלי למיכל מנה למיאבון לאורתא: **עד שיסב.**
הסיבה שלי' דא שמאל: **מנה לריכה הסיבה.**
כשאוכל מנה של מנה לילה הראשון כבני חורין שהוא זכר לגאולה: **מרור אין לריך הסיבה.**
שהוא זכר לעצדות: **דהויא שעמא משתעי בחירות.**
ובגאולה שהוא

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קח.

אָלֵא אי אמרת מסעד סעיד.
והא דאמרינן צפ' כילד מצרכין (צרכות דף לה:): דחמרא סעיד ומשמח מפרש התם דטובא גריד פורתא סעיד^א: **רב** ששת הוה יתיב בתעניתא. לאו דוקא אלא שומר עצמו מלאכול אי נמי היה מקבל עליו ממש תענית כדי שיהא מזכר ומהר מלאכול והצכורות נהגו להמענות ערב פסח דקתני במסכת סופרים (פרק כא הלכה ג) שאין מתענין צניסן אלא הצכורות בערב הפסח: **נימא** קא סבר רב ששת משום פסח. ואע"ג דהשתא ליכא פסח מכל מקום האיסור שהיה בזמן הבית לא בטל ואע"ג דרבי יהודה בן במירא לא מכשר אלא דדיעבד צאל לכחילה אסור משום לא תשחט על חמץ^ב לא תשחט הפסח ועדיין חמץ קיים עד ו' שעות ולא אשכחן מנא דפליג מכל מקום כיון דדיעבד כשר סבירא ליה להחמיר שלא לאכול מן הצקר: **מאי** דהוה הוה. שכבר אמרו גאולה לפני הסעודה ואף על גב דמנה לריכה הסיבה ולא אמר מאי דהוה הוה שאני מנה שהיא עיקר סעודה יותר מיין ועוד ציין היסב כבר צשני כוסות הראשונים ועוד שכתובה בתורה זכר לחירות שלא הספיק צאקס להחמץ עד שנגאלו ואע"ג דהויא לחס עוני יש לאוכלה דרך חירות ומה שצריך הסיבה במנה היינו כשמצרכין על אכילת מנה ונאפיקומן: **בולתו** נמי צריכי הסיבה. וכל ד' כוסות לריכס הסיבה צשעת שמה ונ"ע אס שכן ולא היסב אס יחזור וישמה וכן אס כנסו שלישי לא היסב אס יכול לחזור ולשתות צהסיבה אף על גב דצין שלישי לרביעי לא ישמה^ג:

פרקדן.
פניו למעלה ולא ממפרש פניו למטה דאין דרך לאכול צענין זה וכן משמע בהמוכר את הספינה (ב"ב עה.) צמתי מדבצי דגנו אפרקיד ואזיל פרשא מוצי כרעיה דנקיט רומחא צדיה^ד: **בפני** רבו אין צריך הסיבה. נראה דאציו והוא רבו נמי אין צריך דלא גרע מרצו אחר מיהו סתם אז מלמד לצנו תורה כדאמרינן צפ"ק דקידושין (דף לה.) שהבן ירא מאציו יותר מאמנו מפני שמלמדו תורה ואפי' הכי קאמר צפני אציו צריך הסיבה: שאף

לאכול צענין זה וכן משמע בהמוכר את הספינה (ב"ב עה.) צמתי מדבצי דגנו אפרקיד ואזיל פרשא מוצי כרעיה דנקיט רומחא צדיה^ד: **בפני** רבו אין צריך הסיבה. נראה דאציו והוא רבו נמי אין צריך דלא גרע מרצו אחר מיהו סתם אז מלמד לצנו תורה כדאמרינן צפ"ק דקידושין (דף לה.) שהבן ירא מאציו יותר מאמנו מפני שמלמדו תורה ואפי' הכי קאמר צפני אציו צריך הסיבה: שאף

לאכול צענין זה וכן משמע בהמוכר את הספינה (ב"ב עה.) צמתי מדבצי דגנו אפרקיד ואזיל פרשא מוצי כרעיה דנקיט רומחא צדיה^ד: **בפני** רבו אין צריך הסיבה. נראה דאציו והוא רבו נמי אין צריך דלא גרע מרצו אחר מיהו סתם אז מלמד לצנו תורה כדאמרינן צפ"ק דקידושין (דף לה.) שהבן ירא מאציו יותר מאמנו מפני שמלמדו תורה ואפי' הכי קאמר צפני אציו צריך הסיבה: שאף

עין משפט ונר מצוה

בז א מיי' פ"ו מהל' מנה הלכה (ג) [וי' טוש"ע א"ח סי' תע ס"ג וס' תעא ס"א בהג"ה:

בז ב מיי' פ"ו שם הלכה ח סמג עשין מא טור ש"ע א"ח סי' תעא ס"א: בזב ג מיי' שם סמג שם טוש"ע א"ח סימן מעג ס"צ וס' מעט וס' חס:

ג ד מיי' וסמג שם טוש"ע א"ח סימן מעג ס"ג:

גא ה מיי' שם טוש"ע שם ספ"ק ד:

גב ו ז מיי' שם טור ש"ע שם ס"ה:

גג ח מיי' שם טוש"ע שם ספ"ק ו:

גד ט מיי' שם הלכה ז טור ש"ע שם ספ"ק יד:

רבינו חננאל

רב ששת הוה יתיב בתעניתא במעלי דפסחא. ומסקנא משום דהוה אסתניס ואי הוה טעים מידי לא הוה מצי למיכל באורתא. אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב. איתמר מצה בעיא הסיבה מרור לא בעי הסיבה. ויין איתמר דבעי הסיבה ואיתמר דלא בעי הסיבה. ואסיקנא ארבעה כסי כולהו בעי הסיבה. פירוש רובין אפרקדן פירוש רובין לאחוריו. ויש אומרים על פניו. הסיבת ימין לא שמה הסיבה, ולא עוד אלא שמא רבך כמורא שמים. אמר ר' יהושע בן לוי נשים חייבות בארבע כוסות כאנשים שאף הן היו באותו הנס.